

Ten geleide

Allerbeste lezer,

Het is voor mij een bijzondere eer om het voorwoord te mogen schrijven van dit nieuwe handboek. Als voormalig advocate en Minister bevoegd voor Binnenlandse Zaken is de regulering van de private opsporingssector een onderwerp dat me nauw aan het hart ligt. Vanuit mijn juridische achtergrond begrijp ik als geen ander het belang van heldere regelgeving en een solide wettelijk kader voor deze sector, die een cruciale rol speelt in ons globaal veiligheidsbeleid.

In dit handboek vindt u de volledige wet van 28 mei 2024, de besluiten in uitvoering van deze wet en de belangrijkste regels uit de privacywetgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die van toepassing zijn. Hiermee krijgt u een compleet en helder beeld van de regels met betrekking tot private opsporingsactiviteiten en de omkadering hiervan.

De nieuwe wet vervangt de oude detectivewet van 1991. Die oude wet was niet meer actueel en hield in het bijzonder geen rekening met de nieuwste manieren van opsporen en het gebruik van moderne technologie. Het belangrijkste doel toen was de sector te reguleren en te saneren. De proactieve controle via verplichte vergunningen voor detectives bood de garantie op betrouwbare spelers.

De nieuwe wet kijkt verder dan alleen het controleren van de sector. Ze past bij de uitdagingen van vandaag en houdt rekening met zaken als de beginselen inzake de bescherming van privacy, moderne technologie, de plaats en rol van private opsporing in het globale veiligheidslandschap en de rechten van burgers. Dit betekent dat de methodes die een privaat onderzoeker of veiligheidsprofessional volgt nauwkeurig afgelijnd, maar ook veilig en zorgvuldig zijn. De wet zorgt er ook voor dat de regelgeving goed aansluit op de bestaande privacyregels, zoals de AVG.

Opsporingswerk heeft namelijk impact op de persoonlijke levenssfeer van de burger. Daarom is het belangrijk dat specifieke regels met betrekking tot dit delicate werkterrein bestaan en helder zijn. De nieuwe wet is daarom gebaseerd op

zes belangrijke principes, die er in het bijzonder voor zorgen dat het werk van private speurders de rechten van iedereen eerbiedigt:

1. Evenwicht tussen publieke en private opsporing

Voor publieke speurders, zoals politie en gerechtelijke of andere publieke onderzoekers, bestaan er duidelijke regels en staan onder permanent toezicht van de overheid, naargelang het geval, de procureur des Konings of de onderzoeksrechter. De wetten die voor hen gelden, waarborgen de wettigheid van publieke opsporingsactiviteiten, alsook de rechten van burgers.

Voor private onderzoekers bestonden dergelijke regels niet. Hierdoor ontstond er een onevenwicht tussen de regulering van de private en publieke opsporing en de respectieve onderzoekers. Daarom was er behoefte aan een nieuwe wet die ook voor private speurders duidelijke richtlijnen geeft over de private opsporingsmethodes en de omkadering ervan. Zo weet een privaat onderzoeker precies wat de grenzen zijn en blijft diens werk betrouwbaar en veilig.

2. Profielneutrale wetgeving

Private speurders hebben allerlei specialisaties. De nieuwe wet houdt rekening met de verschillende soorten private opsporingsactiviteiten en is zo opgesteld dat zij voor iedereen binnen de sector geldt. Het maakt niet uit of iemand zich bezighoudt met fraudeonderzoek, bedrijfsveiligheid of andere vormen van spoorwerk; de regels zijn voor iedereen duidelijk en toepasbaar.

3. Bescherming van privacy en andere grondrechten

Het werk van private speurders gaat vaak over gevoelige informatie, zoals het gedrag, de financiële situatie of zelfs de privérelaties van iemand. Door de moderne technologie werd het gemakkelijker om deze gegevens te verzamelen. Daarom is het van essentieel belang dat er duidelijke regels zijn die de balans bewaren tussen wat speurders mogen doen en de privacy van mensen die worden opgespoord.

De nieuwe wet zorgt ervoor dat dit evenwicht goed wordt bewaakt én bewaard. Bepaalde onderzoeken zijn zo verboden indien ze te sterk ingrijpen in iemands privéleven. Daarnaast moeten private speurders zorgvuldig omgaan met alle gegevens die ze verzamelen. Alleen de informatie die echt nodig is voor het onderzoek mag worden gebruikt. Deze informatie moet tot slot op een rechtmatige en correcte manier worden verwerkt.

4. Controle en toezicht

Opsporingswerk gebeurt vaak zonder dat de persoon in kwestie hiervan op de hoogte is of het enigszins merkt. Anders dan bij bewakings- of beveiligingswerk, waarbij de veiligheidsprofessional duidelijk zichtbaar is, werkt een privédetective meestal in stilte. Hierdoor is het lastig om de handelingen van private speurders te controleren en dat zou kunnen zorgen voor minder terughoudendheid bij deze speurders.

Omdat er vaak geen sporen achterblijven na een onderzoek, is het moeilijker om nadien te controleren of het onderzoek correct en wettig gebeurde. Daarom wordt in de nieuwe wet extra aandacht besteed aan toezicht en duidelijke regels, aan de hand van o.m. de volgende specifieke maatregelen:

- transparantie: de persoon die wordt onderzocht moet zo veel als mogelijk op de hoogte zijn van wat er gebeurt. In sommige gevallen moet hij zelfs toestemming geven voor het onderzoek, tenzij dit het speurwerk zou schaden;
- schriftelijke vastlegging: tijdens het onderzoek moet alles nauwkeurig worden bijgehouden in een dossier. Op die manier kan altijd worden nagegaan wat er precies werd gedaan, net zoals dat gebeurt bij politieonderzoeken;
- controle door de rechter: als de resultaten van het onderzoek bij een rechtszaak worden gebruikt, kan de rechter achteraf controleren of de speurders zich aan de wet hebben gehouden. Als dat niet zo is, mogen de bewijzen niet worden gebruikt.

5. Kwaliteits- en betrouwbaarheidsnormen

De wet legt de nadruk op kwaliteit en betrouwbaarheid van het werk van private speurders. Dit betekent dat iedereen die dit werk doet goed opgeleid moet zijn, zich aan duidelijke regels moet houden en geen bevoegdheden mag overschrijden.

6. De omkadering

De nieuwe regels voor private opsporing sluiten aan bij de bestaande wetten voor andere delen van de private veiligheidssector, zoals beveiligingsbedrijven. Hierdoor werd één helder en samenhangend kader gecreëerd, wat zorgt voor duidelijkheid en consistentie binnen de hele sector.

De wet zorgt voor een proactieve controle op de private opsporingssector. Bedrijven en opleidingsinstituten hebben zo een vergunning nodig, en speurders krijgen een identificatiekaart om te laten zien dat ze volgens de regels werken. Daarnaast houdt de overheid toezicht om te controleren of iedereen zich aan de wet houdt.

U zal er in dit handboek alles over lezen. Ik ben ervan overtuigd dat dit boek u helpt om nieuwe inzichten en specifieke kennis te verwerven waarop u in de praktijk een beroep kan doen. Ik wil u in ieder geval oprecht danken voor de inzet en bijdrage die u nu al levert aan een veiligere samenleving!

Annelies VERLINDEN

Minister van Binnenlandse Zaken,

Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing